

O. PIOTR SKONIECZNY OP
Wydział Prawa Kanonicznego
Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie

PRZESTĘPSTWO CIĘŻSZE PORNOGRAFII DZIECIĘCJ. KOMENTARZ DO ART. 6 § 1 N. 2 SACRAMENTORUM SANCTITATIS TUTELA Z 2010 R.¹

Treść: Wstęp. – I. PRZEDMIOT WYKONAWCZY PRZESTĘPSTWA (ZNAMIĘ PRZEDMIOTOWE). – I.1. „Obrazy pornograficzne”. – I.1.1. Obrazy. – I.1.2. Pornografia obiektywna. – I.1.3. Wyłączenie pornografii subiektywnej. – I.2. Wiek „poniżej 14 lat życia”: pedo-pornografia? – I.2.1. Problemy z określeniem wieku małoletniego. – I.2.2. Uwagi prawnoporównawcze. – I.2.3. Uwagi krytyczne *de lege ferenda*. – I.3. „Obrazy... małoletnich”, czyli problem pedopornografii wirtualnej. – I.3.1. Pojęcie pedopornografii wirtualnej w prawie międzynarodowym. – I.3.2. Brak penalizacji pedopornografii wirtualnej w art. 6 § 1 n. 2 SST/2010. – I.3.3. Uwagi krytyczne *de lege ferenda*, czyli w poszukiwaniu *ratio legis*. – II. CZYNNOŚĆ WYKONAWCZA PRZESTĘPSTWA (DALSZE ZNAMIONA PRZEDMIOTOWE). – II.1. Znamię sprawy. – II.2. Znamię czasownikowe. – II.2.1. Odróżnienie obydwu przestępstw *contra mores*. – II.2.1.1. Kryterium odróżnienia przestępstw z n. 1 i n. 2 art. 6 § 2 SST/2010. – II.2.1.2. Odrzucenie możliwości karania pedopornografii na podstawie n. 1 art. 6 § 1 SST/2010. – II.2.1.3. Propozycje *de lege ferenda* nowego brzmienia n. 1 art. 6 § 1 SST/2010 i zrezygnowania z n. 2. – II.2.2. Odmiiany czynności wykonawczej. – II.2.2.1. Nabywanie (*comparatio*). – II.2.2.2.

¹ Artykuł jest poszerzoną wersją części referatu, wygłoszonego na konferencji popularnonaukowej organizowanej przez Wyższe Seminarium Misyjne Księża Sercanów w Stadnikach dnia 10 listopada 2016 r. Referat, pt.: „Przestępstwa *contra mores* a misja Kościoła w sytuacji zgorszenia” został wydrukowany w „Symposium” 20(2016) nr 2, s. 73-96.

Przechowywanie (*detentio*). – II.2.2.3. Rozpowszechnianie (*divulgatio*). – II.2.3. Krytyka opisu czynności wykonawczych w art. 6 § 1 n. 2 SST/2010. – II.3. Znamię okoliczności modalnych czynu. – III. ZNAMIONA PODMIOTOWE I LEGALNE. – III.1. Zamiar bezpośredni oraz okoliczności wyłączające lub umniejszające zawienienie czynu. – III.2. Zamiar kierunkowy. – III.2.1. „W celu lubieżnym” (*turpe*). – III.2.2. Kłopoty ze znamieniem „*turpe*”. – III.2.3. Postulat rezygnacji ze znamienia „*turpe*”. – III.3. Znamię legalne, czyli zagrożenie karą. – Zakończenie.

Wstęp

Kościół domaga się od duchownych życia tym, czego sami nauczają². Duchowny, powołany do świętości (por. kan. 276 § 1 CIC³ oraz kan. 368 CCEO⁴), powinien „jaśnieć blaskiem czystości” (kan. 373 CCEO), będąc przecież powołanym do tego ze szczególnego tytułu, jakim jest przyjęcie święceń (por. kan. 277 CIC oraz kan. 373-374

² Z obrzędów święceń: „Wy zaś, drodzy synowie, gdy otrzymacie święcenia prezbiteratu, w imieniu Chrystusa Nauczyciela będziecie pełnić urząd posługiwania nauczycielskiego w zakresie wam powierzonym. Wszystkim głoscie słowo Boże, które sami z radością przyjęliście. Rozważajcie prawo Boże, wierzcie w to, co przeczytacie, nauczajcie tego, w co uwierzycie, i pełnijcie to, czego innych będziecie nauczać” (z obrzędu święceń prezbiteratu, n. 123, Wy zaś); „Zachowujcie tajemnicę wiary w czystym sumieniu, ukazujcie swoimi czynami wierność słowu, które głosicie ustami” (z obrzędu święceń diakonatu, n. 199, Bądźcie). Teksty i cytacja za: *Pontyfikał Rzymski, odnowiony zgodnie z postanowieniem Świętego Soboru Powszechnego Watykańskiego II, wydany z upoważnienia papieża Pawła VI, poprawiony staraniem papieża Jana Pawła II. Obrzędy święceń biskupa, prezbiterów i diakonów*, Katowice 1999. Zob. PAULUS PP. VI, *Constitutio apostolica Pontificalis ritus qua Novi ritus approbantur ad ordinationem Diaconi, Presbyteri et Episcopi*, 18.06.1968, *Acta Apostolicae Sedis* [dalej w skrócie: AAS] 60 (1968), s. 369-373; CONGREGATIO DE CULTU DIVINO ET DISCIPLINA SACRAMENTORUM, *Decretum (urbis et orbis) Ritus ordinationum quo editio altera Pontificalis romani de ritu ordinationis episcopi, presbyterorum et diaconorum promulgatur et typica declaratur*, prot. n. CD 145/89, 29.06.1989, AAS 81 (1989), s. 826-827.

³ Skróć CIC oznacza *Codex Iuris Canonici* (Kodeks Prawa Kanonicznego) z 1983 r.

⁴ Skróć CCEO oznacza *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium* (Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich) z 1990 r. Przekład polski: *Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich*, tłumaczenie L. Adamowicz, M. Dyjakowska, Lublin 2002.

CCEO). Obowiązek celibatu kościelnego znajduje swoją prawnokarną ochronę w regulacji przestępstw przeciwko specjalnym obowiązkom w tytule V części II Księgi VI kodeksu łacińskiego (por. kan. 1394-1395 CIC), a zwłaszcza przestępstwa przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu (por. kan. 1395 CIC⁵). Natomiast w kodeksie wschodnim chodzi o przestępstwo grzechu zewnętrznego przeciwko czystości (por. kan. 1453 CIC⁶).

⁵ **Can. 1395** – § 1. Clericus concubinarius, praeter casum de quo in can. 1394, et clericus in alio peccato externo contra sextum Decalogi praeceptum cum scandalo permanens, suspensione puniatur, cui persistente post monitionem delicto, aliae poenae gradatim addi possunt usque ad dimissionem e statu clericali.

§ 2. Clericus qui aliter contra sextum Decalogi praeceptum deliquerit, si quidem delictum vi vel minis vel publice vel cum minore infra aetatem sedecim annorum patratum sit, iustus poenis puniatur, non exclusa, si casus ferat, dimissione e statu clericali.

W przekładzie polskim (za: *Kodeks Prawa Kanonicznego. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu*, Poznań 1984, s. 545, 547):

Kan. 1395 – § 1. Duchowny konkubinariusz poza wypadkiem, o którym w kan. 1394, oraz duchowny trwający w innym grzechu zewnętrznym przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu, wywołującym zgorzenie, winien być ukarany suspensą, do której, gdy mimo upomnienia trwa w przestępstwie, można stopniowo dodawać inne kary, aż do wydalenia ze stanu duchownego.

§ 2. Duchowny, który w inny sposób wykroczył przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu, jeśli jest to połączone z użyciem przymusu lub gróźb, albo publicznie lub z osobą małoletnią poniżej lat szesnastu, powinien być ukarany sprawiedliwymi karami, nie wyłączając w razie potrzeby wydalenia ze stanu duchownego.

⁶ **Can. 1453** – § 1. Clericus concubinarius vel aliter in peccato externo contra castitatem cum scandalo permanens suspensione puniatur, cui persistente delicto aliae poenae gradatim addi possunt usque ad depositionem.

§ 2. Clericus, qui prohibitum matrimonium attentavit, deponatur.

§ 3. Religiosus, qui votum publicum perpetuum castitatis emisit et non est in ordine sacro constitutus, haec delicta committens congrua poena puniatur.

W przekładzie polskim (za: *Kodeks Kanonów Kościołów Wschodnich*, przekł. L. Adamowicz, M. Dyjakowska, Lublin 2002, s. 827):

Kan. 1453 – § 1. Duchowny konkubinariusz lub trwający w innym grzechu zewnętrznym przeciwko czystości wywołującym zgorzenie, powinien zostać ukarany suspensą, do której, gdy trwa w przestępstwie, można stopniowo dodawać inne kary aż do depozycji.

§ 2. Duchowny, który usiłuje zawrzeć zabronione małżeństwo, powinien zostać deponowany.

Wśród tych przestępstw przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu czy też przeciwko czystości szczególne znaczenie mają te, których ofiarami są małoletni. Kościół określa je przestępstwami cięższymi (*delicta graviora*), a w systematyce Norm *Sanctitatis sacramentorum tutela* z 2010 r.⁷ określane są one jako przestępstwa przeciwko obyczajności (*delicta contra mores*; por. art. 6 SST/2010). Artykuł 6 SST/2010 stanowi⁸:

Art. 6 – § 1. *Delicta graviora contra mores, Congregationi pro Doctrina Fidei cognoscendo reservata, sunt:*

1° *delictum contra sextum Decalogi praeceptum cum minore infra aetatem duodeviginti annorum a clerico commissum; in hoc numero minori aequiparatur persona quae imperfecto rationis usu habitu pollet;*

2° *comparatio vel detentio vel divulgatio imaginum pornographicarum minorum infra aetatem quattuordecim annorum quovis modo et quolibet instrumento a clerico turpe patrata.*

§ 2. *Clericus qui delicta de quibus in § 1 patrauerit, pro gravitate criminis puniatur, non exclusa dimissione vel depositione.*

Art. 6 – § 1. Przestępstwami cięższymi przeciwko obyczajom, zarezerwowanymi do rozpoznania Kongregacji Doktryny Wiary, są:

1° przestępstwo przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu, popełnione przez duchownego z małoletnim poniżej 18. roku życia; w tym numerze z małoletnim zrównana jest osoba, która jest trwale ograniczona w używaniu rozumu;

2° nabywanie lub przechowywanie, lub rozpowszechnianie obrazów pornograficznych małoletnich poniżej 14 lat życia w jakiegokolwiek sposób i za pomocą jakiegokolwiek narzędzia, dokonane przez duchownego w celu lubieżnym.

§ 2. Duchowny, który popełnił przestępstwa z § 1, ma być ukarany zgodnie z ciężkością występku, nie wyłączając wydalenia [ze stanu duchownego] lub depozycji.

§ 3. *Popelniający te przestępstwa zakonnik, który złożył publiczny wieczysty ślub czystości, a nie przyjął święceń, powinien zostać ukarany odpowiednią karą.*

⁷ Por. CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, *Normae de gravioribus delictis*, 21.05.2010, AAS 102 (2010), s. 419-434 [dalej w skrócie: SST/2010].

⁸ Tłumaczenie w tekście – Autora. Inne, oficjalne w: *L'Osservatore Romano*, wydanie polskie, 10 (2010), s. 53-56, a ponadto na stronie watykańskiej: http://www.vatican.va/resourcess/resourcess_norme_pl.html (2016.09.27).

Jak zatem wynika z przepisów kościelnych, *delictum gravius contra mores* jest również: „nabywanie lub przechowywanie, lub rozpowszechnianie obrazów pornograficznych małoletnich poniżej 14 lat życia w jakikolwiek sposób i za pomocą jakiegokolwiek narzędzia, dokonane przez duchownego w celu lubieżnym” (art. 6 § 1 n. 2 SST/2010). Przepęstwo to zwane jest często – niezbyt dokładnie – pedopornografią czy też przestęstwem pornografii dziecięcej⁹. Znają je również współczesne kodeksy karne, w tym polski¹⁰. Stąd komentowane przestęstwo jest również przestęstwem mieszanym (*delictum mixtum*), którym interesują się dwa porządki prawne – kanoniczny i świecki¹¹. Pełnienie tego przestęstwa przez duchownego jest powodem większego zgorszenia we wspólnocie Kościoła¹².

Z praktyki świeckich organów ścigania wynika, że „przestępstwa pornograficzne” nie są częste¹³, tym bardziej te, które dotyczą dzieci i młodzieży. Statystyki kościelne z pewnością nie odbiegają od tych norm w społeczeństwie. Przypadki tego przestęstwa zdarzają się jednak także w Kościele¹⁴, zwykle połączone z popełnieniem przeciwko szó-

⁹ Tak przykładowo zob. C. PAPALE, *I delitti contro la morale*, w: *I delitti riservati alla Congregazione per la Dottrina della Fede*, red. A. D'Auria, C. Papale, Città del Vaticano 2014, s. 33.

¹⁰ Zwany dalej w skrócie: k.k. (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 2204, z 2018 r., poz. 20).

¹¹ Por. P. MAJER, *Prawnokanoniczna ochrona dziecka przed nadużyciami seksualnymi*, w: *Prawa dziecka: perspektywa Kościoła*, red. P. Kroczyk, Kraków 2015, s. 105-106.

¹² Zob. C. DEZUTTO, *Le principali obiezioni alla prassi della Congregazione per la Dottrina della Fede nel trattamento dei delicta graviora ad essa riservati*, w: *I delitti riservati alla Congregazione per la Dottrina della Fede: norme, prassi, obiezioni*, red. C. Papale, Città del Vaticano 2015, s. 100.

¹³ W Polsce jest to zwykle poniżej 100 rocznie. W okresie od 1.09.1998 r. do 31.01.2000 r. były to tylko 74 przypadki w organach ścigania, z tego tylko połowa zakończyła się wniesieniem aktu oskarżenia, 16 spraw zostało zakończonych, a jedynie w 13 sprawach wydano wyrok skazujący. Por. T. PUĐO, *Pornografia w internecie – aspekty prawnokarne*, Czasopismo Prawa Karnego i Nauk Penalnych 9 (2005) nr 2, s. 97, on-line: <http://www.czpk.pl/index.php/zeszyty-archiwum/zeszyt-2005-2> (2016-12-17).

¹⁴ Najbardziej znanym kazusem jest przypadek 71-letniego bp. Raymonda Lahey z kanadyjskiej prowincji Nowa Szkocja, biskupa diecezjalnego Antigonish. We

stemu przykazaniu Dekalogu z małoletnim (por. art. 6 § 1 n. 1 SST/2010), co jest częstym zjawiskiem towarzyszącym pedofilii *sensu stricto*¹⁵.

Fenomen przestępstwa pornografii dziecięcej jest związany z epoką internetu i stąd konieczność reakcji prawnokarnej na pewne czyny dokonywane w sieci, poprzez „kliknięcie” myszą¹⁶. Dlatego nowelizacja *Sanctitatis sacramentorum tutela* w 2010 r. wyraźnie przewidziała karalność tego typu zachowań duchownych w prawie kanonicznym, jakkolwiek pod rządem art. 4 Norm z 2001 r.¹⁷ przyjmowało się, że

wrześniu 2009 r. na osobistym laptopie duchownego straży granicznej na lotnisku znalazła około 600 zdjęć pedofilskich. W maju 2011 r. duchowny dobrowolnie poszedł do aresztu, by wcześniej odbyć spodziewany wyrok więzienia, który zapadł w styczniu 2012 r. (15 miesięcy kary pozbawienia wolności za posiadanie w swym komputerze pornografii dziecięcej); por. *Biskup seksualnym przestępcą* [notatka prasowa KAI, bez wskazania autora], <http://info.wiara.pl/doc/1046880.Biskupp-seksualnym-przestepca> (2012-01-05).

W Polsce w 2013 r. media informowały o przypadku ks. Wojciecha S. Ksiądz miał mieć na koncie mailowym dziewięć zdjęć pornograficznych z udziałem nieletnich, a ponadto we wrześniu 2006 r., przesłał je na inny adres; został skazany przez sąd świecki w I instancji. Zob. P. RESZKA, *Ksiądz miał pornozdjęcia z dziećmi – ustalił sąd*. *Biskup szuka w nim dobra*, http://wyborcza.pl/1,75248,14954202,Ksiadz_mial_pornozdjecia_z_dziecmi___ustalil_sad_.html#ixzz2kiuHnGR0 (2013-11-15).

Również w Polsce miała miejsce sprawa ks. Grzegorza G., który stał się podejrzany w 2009 roku podczas ogólnopolskiej akcji policji wymierzonej w internetowych pedofilów. Wówczas policyjne systemy wskazały IP komputera księdza G. jako „podejrzane”, a akcja policji potwierdziła, że miał pornografię dziecięcą. W 2010 roku ksiądz został za to prawomocnie skazany na 1 rok i 4 miesiące więzienia w zawieszeniu na 5 lat; por. *Ksiądz znów zatrzymany za materiały pedofilskie* [notatka prasowa PAP, bez wskazania autora], <http://info.wiara.pl/doc/1993229.Ksiadz-znown-zatrzymany-za-materialy-pedofilskie> (2014-05-08).

¹⁵ Zob. I. ŁUCKA, A. DZIEMIAN, *Pedofilia – przegląd literatury, ilustracja kliniczna, dylematy*, *Psychiatria Polska* 48 (2014) nr 1, s. 125, 127; on-line: http://strona.ppol.nazwa.pl/uploads/images/PP_1_2014/121%C5%81ucka_PsychiatrPol_1_2014.pdf (2016-12-05)

¹⁶ Właśnie tak ten czyn określa się w literaturze włoskiej (*l'atto del "cliccare"*); por. C. PAPAŁE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 35.

¹⁷ Zob. IOANNES PAULUS II, *Litterae apostolicae motu proprio datae Sacramentorum sanctitatis tutela quibus Normae de gravioribus delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis promulgantur*, 30.04.2001, AAS 93 (2001), s. 737-739;

zachowania te są karalne w ramach przestępstwa przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu¹⁸.

Przestępstwo pornografii dziecięcej zostało skomentowane według znamion ogólnych każdego przestępstwa kanonicznego, z odesłaniem wszakże do uwag poczynionych w innym miejscu odnośnie do przestępstwa przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z małoletnim, z art. 6 § 1 n. 1 SST/2010¹⁹. Omówione zostały zatem wpieryw znamiona przedmiotowe, tj. znamię sprawcy i znamiona czasownikowe (opis czynu i jego okoliczności modalne), następnie znamię podmiotowe (zawienienie czynu), a w końcu zasygnalizowany został problem sankcji kanonicznokarnej, czyli tzw. znamię legalne. Pominięte zostały kwestie teologiczne, historyczne i proceduralne.

I. PRZEDMIOT WYKONAWCZY PRZESTĘPSTWA (ZNAMIE PRZEDMIOTOWE)

I.1. „Obrazy pornograficzne”

I.1.1. Obrazy

Przedmiotem czynności wykonawczych przestępstwa z art. 6 § 1 n. 2 SST/2010, czyli nabywania, przechowywania i rozpowszechniania – są

CONGREGATIO PRO DOCTRINA FIDEI, Epistula *Ad exsequendam* a Congregatione pro Doctrina Fidei missa ad totius Catholicae Ecclesiae Episcopos aliosque Ordinarios et Hierarchas interesse habentes: de delictis gravioribus eidem Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis, 18.05.2001, AAS 93 (2001), s. 785-788.

¹⁸ Por. M.L. BARTCHAK, *Child Pornography and the Grave Delict of an Offense Against the Sixth Commandment of the Decalogue Committed by a Cleric with a Minor*, Periodica 99 (2011), s. 300; D. CITO, *Las nuevas normas sobre los «delicta graviora»*, Ius Canonicum 50 (2010), s. 654; Z. SUCHECKI, *La tutela penale dei minori presso la Congregazione per la Dottrina della Fede riguardo ai delicta graviora*, Apollinaris 79 (2006), s. 723; C. SCICLUNA, *Procedura e prassi presso la Congregazione per la Dottrina della Fede riguardo ai delicta graviora*, w: *Processo penale e tutela dei diritti nell'ordinamento canonico*, red. D. Cito, Milano 2005, s. 282-283.

¹⁹ Zob. P. SKONIECZNY, *Przestępstwo cięższe przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z małoletnim – uwagi de lege lata i de lege ferenda*, Prawo Kanoniczne 60(2017) nr 1, s. 135-175.

„obrazy pornograficzne małoletnich poniżej 14 lat życia” (*imagines pornographicae minorum infra aetatem quattuordecim annorum*).

Przed wszystkim należy wyłączyć z tego znamienia wszelkie teksty pisane, chyba że zawierają one jakieś ilustracje wyczerpujące znaną pornografii dziecięcej („obrazy”)²⁰.

I.1.2. Pornografia obiektywna

Chodzi zatem o takie obrazy (zdjęcia, filmy, rzeźby itp.), które przedstawiają małoletnich poniżej 14 lat życia podczas czynności seksualnych lub częściowo czy całkiem nago w takich pozycjach, które mogą mieć wyraźne odniesienie seksualne, zwłaszcza jeśli obrazują organy płciowe takiego małoletniego²¹. Nie wydaje się, by było pornograficzne zdjęcie małoletniego w co prawda pełnej aluzji pozie, ale bez wyraźnego kontekstu seksualnego. Natomiast ten wyraźny kontekst seksualny to nagość z ukazaniem organów płciowych, czynności seksualne z małoletnim bądź między małoletnimi²². Jest to tzw. pornografia dziecięca obiektywna (*objective pornography*)²³.

I.1.3. Wyłączenie pornografii subiektywnej

Z kolei nie można uznać za pornografię dziecięcą takich obrazów małoletnich, które nie mają wyraźnych odniesień seksualnych. Przykładami tego typu obrazów są przedstawienia małoletnich nie skoncentrowane na strefie genitaliów, jakkolwiek nago, w kontekście neutralnym seksualnie, np. w kąpielu; zdjęcia małoletnich w bieliźnie czy w stroju kąpielowym. Takie obrazy wprawdzie mogą być przez

²⁰ Zob. M.L. BARTCHAK, *Child Pornography...*, dz. cyt., s. 307-308. Inaczej, pod rządą art. 4 § 1 SST/2001, por. W. REES, *Sexueller Missbrauch von Minderjährigen durch Kleriker. Anmerkungen aus kirchenrechtlicher Sicht*, Archiv für katholisches Kirchenrecht 172 (2003), s. 411.

²¹ Por. C. PAPALE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 42; D. BOREK, *Sextum Decalogi praeceptum w kanonicznym prawie karnym aktualnie obowiązującym*, Tarnów 2015, s. 117.

²² Inaczej, zob. C. PAPALE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 42 (*chiari atteggiamenti sessuali e/o comunque "ammiccanti"*).

²³ Por. M.L. BARTCHAK, *Child Pornography...*, dz. cyt., s. 308-309.

sprawcę wykorzystane w celu lubieżnym, a zatem mogą być *subiektywnie* pornograficzne (*subjective pornography*)²⁴, jednakże pornografia subiektywna nie wyczerpuje znamienia z art. 6 § 1 n. 2 SST/2010.

I.2. Wiek „poniżej 14 lat życia”: pedo-pornografia?

I.2.1. Problemy z określeniem wieku małoletniego

Pewną trudność może stanowić określenie wieku małoletniego, zwłaszcza jeśli nie jest jasne, czy małoletni jest wybitnie rozwinięty fizycznie albo obraz przedstawia tylko organy płciowe²⁵. Odnośnie do wieku małoletniego (poniżej 14 lat życia²⁶) należy podnieść, że z tego względu określanie komentowanego przestępstwa jako „pedopornografii” jest pewnym uproszczeniem. W sensie ścisłym pedopornografia dotyczyłaby przedstawień małoletnich do ok. 11 lat. Natomiast obrazy małoletnich od 11. do 14. roku życia wkraczają już w zakres hebe-, a nie pedofilii²⁷.

Ponadto należy zwrócić uwagę, że ustawodawstwo powszechne Kościoła zakłada niżej granicę wieku małoletniego, którego dotyczą obrazy pornograficzne: jest to 14. rok życia. Nie za bardzo wiadomo, dlaczego została przyjęta właśnie taka granica wieku, a nie wiek

²⁴ Zob. tamże, s. 309.

²⁵ Por. C. PAPAŁE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 42. Na problem ten wskazuje się również w literaturze medycznej; por. Ł. SZYDŁOWSKI, D. LORKIEWICZ-MUSZYŃSKA, M. ŁABĘCKA, P. WALOSZCZYK, M. PARAFINIUK, *Zagadnienie opiniowania w sprawach dotyczących treści pornograficznych z udziałem osób małoletnich poniżej 15. roku życia*, *Annales Academiae Medicae Stetinensis* 53 (2007) nr 2, s. 19, on-line: https://www.pum.edu.pl/__data/assets/file/0019/13375/017-021_SUPLEMENT_53-2.pdf (2016-12-19).

²⁶ Wiek osoby w prawie kanonicznym liczy się według przepisów o czasie ciągłym z kan. 201 § 1 CIC (kan. 1544 § 1 CCEO), tj. niedopuszczającym żadnej przerwy, a więc zgodnie z kalendarzem (por. kan. 202 § 2 CIC; 1545 § 2 CCEO) i *po upływie* dnia, w którym kończy się dzień urodzin (por. kan. 203 § 2 CIC; 1546 § 2 CCEO). Por. P. SKONIECZNY, *Przestępstwo cięższe...*, dz. cyt., s. 156.

²⁷ Co do chronofilii zob. P. SKONIECZNY, *Przestępstwo cięższe...*, dz. cyt., s. 154-155.

18 lat²⁸. Próbuje się tłumaczyć tę granicę niemożliwością ustalenia, czy ma się do czynienia z osobą pełnoletnią czy małoletnią powyżej tego wieku, zwłaszcza gdy chodzi o obrazy w internecie²⁹.

I.2.2. Uwagi prawnoporównawcze

Tymczasem ustawodawstwo polskie tę granicę podwyższyło do 18 lat (każdy małoletni zgodnie z art. 202 § 4a–4c k.k.)³⁰. Jest to zresztą zgodne z regulacjami międzynarodowymi, do których przestrzegania zobowiązała się Rzeczpospolita Polska.

Zgodnie zatem z art. 9 ust. 3 Konwencji Rady Europy o cyberprzestępczości, sporządzonej w Budapeszcie dnia 23 listopada 2001 r.³¹, małoletni w przestępstwie pornografii dziecięcej oznacza osobę do 18. roku życia, chyba że układające się państwo ustali niższą granicę wiekową, jednak nie niższą niż 16 lat. W myśl zaś art. 1 lit. a) decyzji ramowej Rady Unii Europejskiej 2004/68/WsiSW z 22 grudnia 2003 r. dotyczącej zwalczania seksualnego wykorzystywania dzieci i pornografii dziecięcej³², a następnie zastępującej ją dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych

²⁸ Takie zwłaszcza wątpliwości podnosi D.G. ASTIGUETA, *Ultime modifiche al motu proprio Sacramentorum Sanctitatis Tutela*, w: *Il quindicesimo anniversario dell'Istituto di Diritto Canonico „ad instar facultatis” dell'Università Cattolica Pázmány Péter*, red. Sz.A. Szuromi, Budapest 2011, s. 80–81, cyt. za: D. BOREK, *Delicta graviora contra mores w Normach de delictis reservatis z 2010 r.*, *Prawo Kanoniczne* 57 (2014) nr 2, s. 64–65.

²⁹ Por. D. MILANI, *Delicta reservata seu delicta graviora: la disciplina dei crimini rimessi alla competenza della Congregazione per la Dottrina della Fede*, Stato, Chiese e pluralismo confessionale. *Rivista telematica* (2013) nr 32, (www.statochiese.it), s. 17.

³⁰ Podobnie w innych ustawodawstwach karnych, na co zwraca też uwagę V.G. DHAS, *Modifiche introdotte nelle norme riguardanti i “graviora delicta”*, *Apollinaris* 84 (2011), s. 365.

³¹ Dziennik Ustaw [dalej w skrócie: Dz.U.] z 2015 r., poz. 728.

³² Dziennik Urzędowy UE L 013 z 20.01.2004, [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004F0068:PL:HTML\(2016-12-19\)](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32004F0068:PL:HTML(2016-12-19)).

i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej³³, oraz Konwencji Rady Europy o ochronie dzieci przed seksualnym wykorzystywaniem i niegodziwym traktowaniem w celach seksualnych, sporządzona w Lanzarote dnia 25 października 2007 r.³⁴, pojęcie dziecka oznacza każdą osobę do 18 lat.

Celem podwyższenia tej granicy wiekowej była skuteczność ścigania w sieci komentowanego przestępstwa. Do tej pory bowiem rozpiętość wiekowa w ustawodawstwach karnych była bardzo duża: od 14 lat (Niemcy, Włochy, Austria, Holandia) do 16 lat (Szwajcaria i Belgia)³⁵. Prawo międzynarodowe w tym przedmiocie wymusiło zmiany na ustawodawstwach karnych państwowych³⁶.

I.2.3. Uwagi krytyczne *de lege ferenda*

Wydaje się, że ustawodawstwo partykularne Kościoła w Polsce powinno na tę różnicę zareagować, rozciągając karalność na tego typu czyny. Tymczasem wytyczne Konferencji Episkopatu Polski pomijają tę kwestię milczeniem.

Podobnie krytycznie należy ocenić art. 6 § 1 n. 2 SST/2010; przepis ten *de lege ferenda* powinien zostać jak najszybciej dostosowany do przyjmowanych coraz powszechniej regulacji międzynarodowych. W takim razie granica wiekowa powinna zostać podwyższona do

³³ Dziennik Urzędowy UE L 335 z 17.12.2011, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32011L0093&from=PL> (2016-12-23).

³⁴ Dz.U. z 2015 r., poz. 608. Próba przedstawienia zagadnienia tej konwencji z punktu widzenia prawa kanonicznego, zob. M. RIONDINO, *La Convenzione di Lanzarote. Aspetti giuridici e canonici in tema di abuso sui minori*, *Apollinaris* 86 (2013), s. 149-176.

³⁵ Por. K. GIENAS, *Zjawisko rozpowszechniania pornografii dziecięcej za pośrednictwem Internetu*, *Palestra* 49 (2004) nr 3-4, s. 135, on-line: <http://palestra.pl/old/index.php?go=artykul&id=1249> (2016-12-19), cytując: A. ADAMSKI, *Przestępczość w cyberprzestrzeni – prawne środki przeciwdziałania zjawisku w Polsce na tle projektu Konwencji Rady Europy*, Toruń 2001, s. 51.

³⁶ Por. J. PODLEWSKA, O. TROCHA, *Ochrona prawna małoletnich – kierunki przemian prawa i postępowania karnego, zagadnienia wybrane*, *Dziecko krzywdzone* 11 (2012) nr 2, s. 133-149, on-line: http://fdds.pl/wp-content/uploads/2016/05/Podlowska_J_Trocha_O_2012_Ochrona_prawna_maloletnich.pdf (2016-12-23).

18. roku życia i być taka sama, jak w n. 1 art. 6 § 1 SST/2010 oraz w definicji legalnej małoletniego w kan. 97 § 1 CIC (kan. 909 § 1 CCEO).

I.3. „Obrazy... małoletnich”, czyli problem pedopornografii wirtualnej

I.3.1. Pojęcie pedopornografii wirtualnej w prawie międzynarodowym

W praktyce zdarzają się obrazy o charakterze pedopornograficznym, z tym jednak, że nie przedstawiają one sytuacji, które rzeczywiście się wydarzyły z małoletnimi, ale są obrazami stworzonymi sztucznie za pomocą grafiki komputerowej tak, że mogą mieć pozory prawdziwości (tzw. pedopornografia wirtualna).

Powołane wyżej dokumenty międzynarodowe opisują pedopornografię wirtualną jako „realistyczny obraz przedstawiający osobę małoletnią w trakcie czynności wyraźnie seksualnej” [art. 9 ust. 2 lit. c) Konwencji budapesztańskiej] lub „realistyczne obrazy nieistniejącego dziecka, uczestniczącego lub poddającego się czynności wyraźnie seksualnej, w tym lubieżnego okazywania narządów płciowych lub miejsc intymnych” [art. 1 lit. b) pkt (iii) w zw. z pkt. (i) decyzji ramowej; podobnie por. art. 2 lit. c) dyrektywy oraz art. 20 ust. 2 i ust. 3 Konwencji z Lanzarote].

Ponadto dostępne są obrazy pełnoletnich, które zostały „zdziecinione” (*childified*) tak, że osoby te wydają się być o wiele młodsze. Jak stanowi powoływana wyżej Konwencja Rady Europy z 2001 r. oraz decyzja ramowa Rady Unii Europejskiej z 2003 r., chodzi o obraz „osoby, która wydaje się małoletnia, w trakcie czynności seksualnej” (art. 9 ust. 2 lit. b) Konwencji) lub „rzeczywistej osoby, która sprawia wrażenie, że jest dzieckiem, uczestniczącej lub poddającej się czynności wyraźnie seksualnej, w tym lubieżnego okazywania narządów płciowych lub miejsc intymnych” [art. 1 lit. b) pkt (ii) w zw. z pkt. (i) decyzji ramowej; por. art. 2 lit. c) pkt (iii) dyrektywy]. Jest to tzw. *pseudo child pornography* (PCP)³⁷.

³⁷ Por. M.L. BARTCHAK, *Child Pornography...*, dz. cyt., s. 309-311.

I.3.2. Brak penalizacji pedopornografii wirtualnej w art. 6 § 1 n. 2 SST/2010

Tego typu obrazy nie są jednak w świetle obowiązującego prawa karnego kanonicznego „obrazami pornograficznymi *małoletnich* poniżej 14 lat życia”, co jest konieczne do kryminalizacji tego czynu w myśl art. 6 § 1 n. 2 SST/2010. Oczywiście, z moralnego punktu widzenia jest to czyn naganny. Nie może on jednak stanowić przestępstwa kanonicznego z art. 6 § 1 n. 2 SST/2010, skoro nie wyczerpuje znamienia obrazu *małoletniego* poniżej 14 lat życia³⁸. Takie czyny mogą stanowić jedynie poszlakę albo okoliczność popierającą dowód o popełnieniu przez sprawcę przestępstwa z art. 6 § 1 n. 2 SST/2010³⁹.

I.3.3. Uwagi krytyczne *de lege ferenda*, czyli w poszukiwaniu *ratio legis*

De lege ferenda, zwłaszcza w kontekście polskim misji Kościoła, należy rozważyć poszerzenie karalności tego typu zachowań wśród duchownych. Ustawodawca polski bowiem w art. 202 § 4b k.k. penalizuje tego typu zachowania. Co więcej, nawet publiczne propagowanie lub pochwalanie zachowania o charakterze pedofilskim stanowi przestępstwo w polskim prawie karnym (por. art. 200b k.k.). Wydaje się, że również te czyny powinny zostać spenalizowane w ustawodawstwie partykularnym Kościoła w Polsce. Tymczasem wytyczne Konferencji Episkopatu Polski nic nie stanowią w tym przedmiocie⁴⁰.

³⁸ Por. tamże, s. 311; D. BOREK, *Sextum Decalogi praeceptum...*, dz. cyt., s. 118; C. PAPALE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 42-43. Inaczej, por. V.G. DHAS, *Modifiche...*, dz. cyt., s. 362.

³⁹ Zob. M.L. BARTCHAK, *Child Pornography...*, dz. cyt., s. 311. Z kolei w celu obejścia prawa karnego świeckiego, zakazującego pornografii dziecięcej, mogą się też zdarzyć obrazy małoletnich poniżej 14. roku życia, które zostały „postarzone” (*adultified*). Takie obrazy, oczywiście, wyczerpują znamię „obrazów pornograficznych małoletnich poniżej 14 lat życia” z art. 6 § 1 n. 2 SST/2010. Por. tamże, s. 311.

⁴⁰ Na problem ten – konfliktu między porządkiem kanonicznym a systemami prawa karnego świeckiego – zwraca uwagę J. BERNAL, *Cuestiones canónicas sobre los delitos más graves contra el sexto mandamiento del Decálogo*, *Ius Canonicum* 54 (2014), s. 179.

W obecnym stanie prawnym zatem jedyną podstawą prawną dla reakcji kanonicznokarnej jest kan. 1399 CIC. Takie zachowanie zatem nie będzie stanowiło przestępstwa zarezerwowanego Kongregacji⁴¹.

Dlatego należy postulować również odpowiednią zmianę art. 6 § 1 n. 2 SST/2010 w tym zakresie. Należy więc rozciągnąć sankcje kanonicznokarne również na tego typu pornografię dziecięcą. Należy ponadto przewidzieć, że także tego typu czyny stanowią *delicta graviora* zarezerwowane Kongregacji Doktryny Wiary. Trzeba jednak zaznaczyć, że powoływana wyżej Konwencja budapesztańska z 2001 r. nie stanowi obowiązku penalizacji przez układające się strony czynów mających za przedmiot pedopornografię wirtualną czy PCP (por. art. 9 ust. 4 Konwencji). Kościół jednak powinien podwyższać standardy moralne swoich wiernych, zwłaszcza jeśli ci są jego duchownymi lub pełnią inne funkcje i zadania w Kościele.

Należy też przypomnieć *ratio legis*: pedopornografia pobudza fantazję osób o skłonnościach pedofilskich i może ich inspirować do popełnienia przestępstwa grzechu przeciwko VI przykazaniu Dekalogu z małoletnimi (por. art. 6 § 1 n. 1 SST/2010)⁴². Pod tym względem pedopornografia wirtualna niczym nie różni się od rzeczywistej pedopornografii. W końcu pedopornografia – czy to realna czy wirtualna – może rozwijać się w sieci przez rynek, który podtrzymują tego typu zachowania⁴³. Jest to dostateczna racja, by każda pornografia dziecięca – czy to rzeczywista, czy wirtualna – była karalna w każdym systemie prawnym, nie wyłączając porządku kanonicznego.

⁴¹ Por. tamże, s. 179.

⁴² Por. K. GIENAS, *Zjawisko...*, dz. cyt., s. 136.

⁴³ Tak też w literaturze kanonistycznej odnośnie do pedopornografii rzeczywistej, zob. J. BERNAL, *Cuestiones canónicas...*, dz. cyt., s. 179; D. BOREK, *Sextum Decalogi praeceptum...*, dz. cyt., s. 121, przyp. 151; P. MAJER, *Prawnokanoniczna ochrona...*, dz. cyt., s. 113-114; C. PAPAŁE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 35.

II. CZYNNOŚĆ WYKONAWCZA PRZESTĘPSTWA (DALSZE ZNAMIONA PRZEDMIOTOWE)

II.1. Znamię sprawcy

Przestępstwo kanoniczne pornografii dziecięcej jest przestępstwem indywidualnym podobnie jak inne przestępstwo *contra mores* z art. 6 SST/2010, czyli przestępstwo grzechu przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z małoletnim. Może być popełnione jedynie przez duchownego (*a clerico*), czyli przez wiernego, który przyjął święcenia co najmniej w stopniu diakonatu (por. kan. 266 § 1 CIC *in princ.*; kan. 358 CCEO). W tym zakresie trzeba odesłać do uwag poczynionych w innym miejscu⁴⁴.

II.2. Znamię czasownikowe

II.2.1. Odróżnienie obydwu przestępstw *contra mores*

II.2.1.1. Kryterium odróżnienia przestępstw z n. 1 i n. 2 art. 6 § 2 SST/2010

Karygodność komentowanego przestępstwa pornografii dziecięcej z n. 2 art. 6 § 1 SST/2010 jest mniejsza niż przestępstwa przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z małoletnim z n. 1 tegoż artykułu. Chodzi wszakże nie o zachowania aktywne (na przykład związane z produkcją materiałów pedopornograficznych), lecz niejako „pasywne”, czyli „konsumowanie” już wytworzonego materiału pedopornograficznego⁴⁵.

Wytwarzanie bowiem materiałów pedopornograficznych przy udziale duchownego, nawet gdyby on sam nie dokonywał żadnych czynności seksualnych z małoletnim, a jedynie utrwał treść pornograficzną – wyczerpuje znamiona przestępstwa przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z małoletnim, opisanego w art. 6 § 1 n.

⁴⁴ Por. P. SKONIECZNY, *Przestępstwo cięższe...*, dz. cyt., s. 142-147.

⁴⁵ O problemie z rozpowszechnianiem pornografii dziecięcej w celach handlowych, a nie lubieżnych, jak z kolei stanowi ustawa, zob. niżej, III.2.2.

1 SST/2010⁴⁶. Prawo karne polskie również zrównuje tego typu zachowanie z czynnością seksualną z małoletnim poniżej lat 15 (zob. art. 202 § 4 k.k.).

Podobnie należy ocenić *grooming*, czyli uwodzenia małoletnich przez internet (por. art. 200a k.k.). Tego typu czyn jest zabroniony w prawie kanonicznym na podstawie art. 6 § 1 n. 1 SST/2010⁴⁷.

W końcu tak samo trzeba potraktować w prawie karnym kanonicznym finansowanie nagrywania pornografii dziecięcej⁴⁸.

II.2.1.2. Odrzucenie możliwości karania pedopornografii na podstawie n. 1 art. 6 § 1 SST/2010

W literaturze podnoszono problem penalizacji pornografii z małoletnimi powyżej 14. roku życia. Gdyby bowiem przepis numeru 2 art. 6 § 1 SST/2010 mieścił się w numerze 1 (jako przestępstwo przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z małoletnim), to wówczas karalność tego typu pornografii znalazłaby podstawę prawną właśnie w numerze 1 tegoż artykułu jako *delictum gravius*, podobnie jak pod rządem art. 4 § 1 SST/2001⁴⁹. Nie wydaje się jednak, by taka szeroka interpretacja art. 6 § 1 n. 1 SST/2010 była możliwa⁵⁰. Zachowanie stypizowane w tym przepisie odnosi się do jakiegokolwiek czynu z małoletnim (*cum minore*) i tylko z nim, a nie na przykład *na jego szkodę* (w postaci pornografii dziecięcej). To właśnie brak tego znamienia, że chodzi o czyn z małoletnim, popełniony przez duchownego, spowodował wprowadzenie nowego typu czynu zabronionego w art. 6 § 1 n. 2 SST/2010 – pornografii małoletnich do 14. roku życia.

⁴⁶ Zob. M.L. BARTCHAK, *Child Pornography...*, dz. cyt., s. 342-343. Inaczej, por. V.G. DHAS, *Modifiche...*, dz. cyt., s. 361-362.

⁴⁷ Por. M.L. BARTCHAK, *Child Pornography...*, dz. cyt., s. 342.

⁴⁸ Inaczej zob. V.G. DHAS, *Modifiche...*, dz. cyt., s. 362.

⁴⁹ Zob. M.L. BARTCHAK, *Child Pornography...*, s. 317-322.

⁵⁰ Por. tamże, s. 344; D. CITO, *Las nuevas normas...*, dz. cyt., s. 654.

II.2.1.3. Propozycje *de lege ferenda* nowego brzmienia n. 1 art. 6 § 1 SST/2010 i zrezygnowania z n. 2

De lege ferenda należy rozważyć, czy konieczne było typizowanie przestępstwa pedopornografii w ustawie z 2010 r. W tradycji kanonicznej bowiem (por. kan. 6 § 2 CIC) tego typu czyny zawsze były rozumiane jako wykroczenia przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu⁵¹. Wydaje się, że z tego punktu widzenia lepsze by było takie sformułowanie art. 6 § 1 n. 1 SST/2010, które by obejmowało swoim zakresem także pornografię małoletnich w szerokim tego słowa znaczeniu, nie wykluczając pseudopornografii wirtualnej, a nawet tekstowej.

Przepis ów mógłby zatem mieć w tym zakresie następujące brzmienie: “*delictum contra sextum Decalogi praeceptum cum minore vel in fraudem minoris infra aetatem duodeviginti annorum a clerico commissum*”. Przepis ten mógłby zawierać przykładowe wyliczenie czynów zabronionych, w tym pornografię dziecięcą.

II.2.2. Odmiany czynności wykonawczej

II.2.2.1. Nabywanie (*comparatio*)

Jednym z możliwych zachowań, które składają się na opis tego czynu zabronionego w n. 2 art. 6 § 1 SST/2010, jest nabywanie (*comparatio*) materiałów pedopornograficznych przez duchownego, czyli wchodzenie przez niego w ich posiadanie, czy to pod tytułem darmym, czy odpłatnym⁵².

Nabywanie następuje przez zachowanie (*download*) materiału pedopornograficznego na dysku twardym lub zewnętrznym komputera. Często związane jest to z wyborem treści pedopornograficznej

⁵¹ Zob. M.L. BARTCHAK, *Child Pornography...*, dz. cyt., s. 322-323, 379.

⁵² Chodzi o trzy czyny: 1) zgodę na ofertę nie zamawianą czy podarunek; 2) zgodę na zamawianą ofertę czy podarunek; 3) sprzedaż lub zamianę; por. M.L. BARTCHAK, *Child Pornography...*, dz. cyt., s. 326-333.

oraz z zapłatą za materiał⁵³. Nabywanie materiału pedopornograficznego może ponadto nastąpić przez udostępnianie tych treści w sieci (*peer to peer, point to point, file-sharing*), także poprzez *upload* (udostępnianie treści telematycznych osobom trzecim z możliwością ich zachowania na własnym komputerze)⁵⁴.

Nie jest zatem nabywaniem jedynie “konsultowanie” strony bez zachowywania jej materiału⁵⁵.

II.2.2.2. Przechowywanie (*detentio*)

Przechowywanie (*detentio*) polega na posiadaniu czy też dzierżeniu, w każdym razie dyspozycyjności materiałów pedopornograficznych⁵⁶. To posiadanie nie musi oznaczać posiadania rzeczy według prawa cywilnego (faktyczne władztwo zgodnie z art. 336 kodeksu cywilnego)⁵⁷. Wystarczy dyspozycyjność do materiałów w sieci internetowej czy też na twardym dysku lub innym nośniku elektronicznym⁵⁸. Takie rozumienie przechowywania jest możliwe również przy wykorzystywaniu pamięci podręcznej (*cache*) do zapamiętywania adresów stron z materiałami pedopornograficznymi⁵⁹.

II.2.2.3. Rozpowszechnianie (*divulgatio*)

Rozpowszechnianie (*divulgatio*) materiałów pedopornograficznych obejmuje ich dystrybucję, a także sprzedaż czy wymianę, także przy

⁵³ Zob. M.L. BARTCHAK, *Child Pornography...*, dz. cyt., s. 323-325; V.G. DHAS, *Modifiche...*, dz. cyt., s. 362; D. CITO, *Norme „de gravioribus delictis”*, w: *Norme procedurali canoniche commentate*, red. M. del Pozzo, J. Llobell, J. Miñambres, Roma 2013, s. 640-641; C. PAPAŁE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 36.

⁵⁴ Por. V.G. DHAS, *Modifiche...*, dz. cyt., s. 362; C. PAPAŁE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 36-37.

⁵⁵ Zob. V.G. DHAS, *Modifiche...*, dz. cyt., s. 362.

⁵⁶ Por. C. PAPAŁE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 38.

⁵⁷ Tzw. *possession in fact*; zob. M.L. BARTCHAK, *Child Pornography...*, dz. cyt., s. 335.

⁵⁸ Por. C. PAPAŁE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 39, przyp. 10. Jest to tzw. *possession in law lub constructive possession*; zob. M.L. BARTCHAK, *Child Pornography...*, dz. cyt., s. 335-336.

⁵⁹ Zob. C. PAPAŁE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 39-40.

użyciu sieci internetowej⁶⁰. Może to być również udostępnianie tych materiałów osobom trzecim pod tytułem darmym lub odpłatnym, włącznie z pokazywaniem innym⁶¹.

Rozpowszechnianie materiałów pedopornograficznych zakłada wcześniejsze ich posiadanie. Stąd rozpowszechnianie absorbuje posiadanie jako współukarany czyn uprzedni⁶².

Poza zainteresowaniem ustawodawcy kościelnego jest zwykle przeglądanie stron www w internecie (tzw. *browsing*). Może się wszak zdarzyć, że nawigując po internecie, sprawca trafi na strony pedofilskie i zainteresuje się ich treścią, ani jednak ich nie zachowując, ani nabywając do nich dostępu, ani też ich rozpowszechniając. Takie zachowanie nie mieści się zatem w znamieniach czasownikowych przestępstwa z art. 6 § 1 n. 2 SST/2010 i – jakkolwiek naganne moralnie – to jednak nie jest karalne⁶³.

II.2.3. Krytyka opisu czynności wykonawczych w art. 6 § 1 n. 2 SST/2010

Opis czynności przestępnych w art. 6 § 1 n. 2 SST/2010 pozostawia wiele do życzenia. Od razu można podnieść zarzuty odnośnie do zastosowanej techniki legislacyjnej, że ustawodawca kościelny nie posłużył się czasownikami („nabywa”, „przechowuje”, „rozpowszechnia”),

⁶⁰ Nie wydaje się, że musi to być udostępnianie materiału pedopornograficznego nieograniczonej liczbie osób czy też w każdym razie liczbie znaczącej, choć określonej, jak twierdzą niektórzy Autorzy; por. V.G. DHAS, *Modifiche...*, dz. cyt., s. 364. Ustawodawca kościelny nie stawia żadnych dodatkowych warunków tej *divulgatio*.

⁶¹ Zob. C. PAPAŁE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 40. To rozpowszechnianie może dokonywać się na przykład za pomocą programu *eMule*; por. tamże, s. 41. Ponadto zob. M.L. BARTCHAK, *Child Pornography...*, dz. cyt., s. 338.

⁶² Por. C. PAPAŁE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 41, przyp. 11.

⁶³ Zob. F.R. AZNAR GIL, *Los „graviora delicta” reservados a la Congregación para la Doctrina de la Fe. Texto modificado (2010)*, *Revista Española de Derecho Canónico* 68 (2011), s. 301-302; V.G. DHAS, *Modifiche...*, dz. cyt., s. 362; C. PAPAŁE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 43-44; Z. SUCHECKI, *La tutela...*, dz. cyt., s. 723-724. Tylko ze względu na trudności dowodowe uznaje za mało prawdopodobne wykazanie komentowanego przestępstwa przy *browsingu*, nie bez pewnych zresztą racji, por. D. CITO, *Norme „de gravioribus delictis”...*, dz. cyt., s. 641.

typowymi dla znamion opisujących zachowania zabronione, lecz rzeczownikami odczasownikowymi („nabycie”, „przechowywanie”, „rozpowszechnianie”). Nic dziwnego, że tę niezręczność językową usunięto w projekcie Księgi VI CIC, zastępując rzeczowniki odczasownikowe czasownikami („*comprat vel tenet vel divulgat*”)⁶⁴.

Poważniejsze jeszcze zastrzeżenia budzi sam opis czynności wykonawczych. Jest to o tyle ważne, że przepisy prawa karnego podlegają ścisłej wykładni (por. kan. 18 CIC, kan. 1500 CCEO).

Przed wszystkim nie wydaje się, by pojęcie nabywania (*comparatio*) materiałów pedopornograficznych było najszczęśliwszym określeniem znamienia czasownikowego, opisującego typ czynu zabronionego w art. 6 § 1 n. 2 SST/2010. W szczególności nie jest jasne, czy nabycie dostępu do tego typu materiałów w sieci można uznać za ich „nabycie”, skoro nie doszło do zawładnięcia nimi w formie elektronicznej. O wiele lepsze jest zatem ogólne sformułowanie „uzyskanie dostępu” z art. 202 § 4a k.k. czy też „pozyskiwanie pornografii dziecięcej” z art. 9 ust. 1 lit. d) powoływanej wyżej Konwencji buda-pesztańskiej z 2001 r. Te wyrażenia wszak oznaczają nie tylko nabycie w sensie ścisłym, ale również jakąkolwiek formę umożliwiającą korzystanie z materiału pedopornograficznego.

Ponadto zakres znaczeniowy znamienia „*comparatio*” (nabycia) pokrywa się – przynajmniej częściowo – z zakresem znamienia „*detentio*” (posiadania). Każdy, kto nabywa, również posiada. Czy miało zatem sens wyodrębnianie tej odmiany zachowania zabronionego, jakim jest nabycie? O wiele bardziej rozsądne byłoby zastąpienie „nabycia” znamieniem „uzyskanie dostępu” czy „pozyskiwanie”.

Katalog możliwych zachowań zabronionych, a mianowicie – oprócz nabywania – przechowywanie i rozpowszechnianie, jest niepełny. Może bowiem być i tak, że duchowny ani nie nabywa materiałów pedopornograficznych, ani ich nie przechowuje, a jedynie uczestniczy w prezentacji takiego materiału (np. w kinie prowizorycznie urządzonym w samochodzie czy przez *skype’a*). Taki czyn

⁶⁴ Por. PONTIFICIUM CONSILIUM DE LEGUM TEXTIBUS, *Schema recognitionis Libri VI Codicis Iuris Canonici (Reservatum)*, Città del Vaticano 2011, s. 38, kan. 1395 § 3.

został spenalizowany wyraźnie w polskim k.k. (art. 202 § 4c), ale można podnosić zastrzeżenia, czy tego typu zachowanie zostało zabronione i mieści się w znamieniu czasownikowym „nabywania” (*comparatio*). Jeżeli zaś są wątpliwości, to w prawie karnym powinny one być rozstrzygane na korzyść sprawcy (por. kan. 18 CIC i kan. 1500 CCEO). *De lege ferenda* przepis art. 6 § 1 n. 2 SST/2010 powinien zostać uzupełniony o znamię „udziału w prezentacji” materiałów pedopornograficznych.

Podsumowując, mimo wzoru ustawodawstw karnych świeckich w przedmiocie pornografii dziecięcej⁶⁵ ustawodawcy kościelnemu nie udało się poprawnie i jasno wyrazić swojej regulacji w art. 6 § 1 n. 2 SST/2010⁶⁶. Stąd wydaje się, że propozycja *de lege ferenda* zrezygnowania z tego przepisu i spenalizowania pornografii dziecięcej w art. 6 § 1 n. 1 SST/2010, o czym była już mowa⁶⁷, ma wiele zalet.

II.3. Znamię okoliczności modalnych czynu

Przepis art. 6 § 1 n. 2 SST/2010 nie przewiduje jakichkolwiek okoliczności modalnych czynu. Można go zatem dopełnić „w jakikolwiek sposób i za pomocą jakiegokolwiek narzędzia” (*quovis modo et quolibet instrumento*). Nabywanie zatem, posiadanie i rozpowszechnianie obrazów pornograficznych małoletnich poniżej 14 lat może dokonywać się w sieci internetowej, ale też za pomocą tradycyjnych form przekazu (telefonicznie, przesyłając MMS-y, zdjęcia itd.).

Można wątpić, czy tego rodzaju znamię: „w jakikolwiek sposób i za pomocą jakiegokolwiek narzędzia” – ma jakąkolwiek treść normatywną. W żaden bowiem sposób nie określa czynu zabronionego. Bez tego znamienia przestępstwo kanoniczne również byłoby jasno określone. Ustawodawca polski słusznie zatem z niego zrezygnował w art. 202 § 4a i § 4b k.k., skoro znamię takie nie ma żadnego znaczenia prawnego. *De lege ferenda* należy postulować podobną zmianę

⁶⁵ Zob. D. CITO, *Las nuevas normas...*, dz. cyt., s. 654-655.

⁶⁶ Inna ocena, pozytywna, por. F.R. AZNAR GIL, *Los „graviora delicta” reservados...*, dz. cyt., s. 302.

⁶⁷ Zob. wyżej, II.2.1.3.

na gruncie prawa karnego kanonicznego. Nie będzie ona konieczna, jeśli przejdzie się na art. 6 § 1 n. 1 SST/2000 jako podstawę odpowiedzialności kanonicznokarnej za czyny pedopornograficzne.

III. ZNAMIONA PODMIOTOWE I LEGALNE

III.1. Zamiar bezpośredni oraz okoliczności wyłączające lub umniejszające zawinienie czynu

W literaturze podnosi się, że przestępstwo przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu z małoletnim poniżej 18. roku życia z n. 1 art. 6 § 1 SST/2010, jak i przestępstwo pedopornografii z n. 2 tegoż przepisu mogą być popełnione tylko z zamiarem bezpośrednim (*cum dolo*)⁶⁸. Zamiar bezpośredni polega na „rozmyślnej woli naruszenia ustawy” (por. kan. 2200 § 1 CIC/17), tj. sprawca ma świadomość normy karnej i wszystkich znamion przestępstwa, i chce go dokonać. W tym przypadku duchowny wie, jaka kara grozi za pornografię dziecięcą w prawie kanonicznym; jest jasne, że obrazy pornograficzne przedstawiają małoletnich do 14. roku życia, a mimo to sprawca chce dopuścić się czynu zabronionego, czyli nabyć, przechowywać lub rozpowszechniać te obrazy w celu lubieżnym.

Ze względu na zamiar bezpośredni, a nawet – o czym niżej – kierunkowy, przestępstwa z art. 6 § 1 n. 2 SST/2010 nie można popełnić *cum culpa*, czyli z winy nieumyślnej⁶⁹. Przykładowo zatem, jeśli sprawca nie jest pewien, czy film pornograficzny przedstawia

⁶⁸ Tak na przykład, zob. C. PAPALE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 33, 44. Co do samego zagadnienia z punktu widzenia wiedzy medycznej, por. R. MEDINA, *Imputabilidad, eximentes, atenuantes y agravantes en los delitos sexuales de clérigos con menores (Primera parte)*, Anuario Argentino de Derecho Canónico 19 (2013), s. 105–151.

⁶⁹ Por. C. PAPALE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 44. W literaturze wskazuje się, że tak nabywanie, jak i rozpowszechnianie materiałów pornografii dziecięcej z natury swojej nie może dokonać się nieumyślnie (*ex culpa*). Forma nieumyślności teoretycznie może dotyczyć jedynie posiadania tych materiałów, np. poprzez zaniechanie ich usunięcia z pamięci komputera; zob. M.L. BARTCHAK, *Child Pornography...*, dz. cyt., s. 347-348.

małoletnich poniżej 14. roku życia, to brak świadomości znamienia przestępstwa uniemożliwia przypisanie zamiaru bezpośredniego i – konsekwentnie – kierunkowego, wymaganego dla realizacji komentowanego przestępstwa⁷⁰.

W odniesieniu do przestępstw cięższych *contra mores* bardzo trudne jest powołanie się przez sprawcę na którąkolwiek okoliczność wyłączającą lub umniejszającą zawinienie czynu (por. kan. 1323 i kan. 1324 CIC, kan. 1415 CCEO)⁷¹. W tym miejscu należy odesłać do poczynionych gdzie indziej uwag w tym zakresie⁷², a zwłaszcza co do dużych trudności sprawcy w przeprowadzeniu dowodu nieznajomości ustawy karnej w kontekście obowiązku celibatu kościelnego oraz kan. 1325 CIC (nieznajomość ciężko zawinioną)⁷³.

III.2. Zamiar kierunkowy

III.2.1. „W celu lubieżnym” (*turpe*)

Nie ulega raczej dyskusji to, że nabywanie, przechowywanie lub rozpowszechnianie obrazów pornograficznych małoletnich poniżej 14 lat życia ma być dokonane przez duchownego w celu lubieżnym (*turpe*). Ów cel lubieżny czynu oznacza tzw. zamiar kierunkowy (*dolus specificus* lub *dolus coloratus*)⁷⁴, typowy dla tzw. przestępstw kierunkowych. W tych typach czynów zabronionych ustawodawca

⁷⁰ Zob. C. PAPAŁE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 45.

⁷¹ Por. C. DEZUTTO, *Le principali obiezioni...*, dz. cyt., s. 99. Wprost wskazuje się w literaturze na niemożliwość powoływania się na okoliczności z kan. 1323 n. 1, 4, 5 i 7 oraz kan. 1324 § 1, n. 4, 5, 6, 9 CIC; por. R. MEDINA, *Imputabilidad, eximentes, atenuantes y agravantes en los delitos sexuales de clérigos con menores*, Anuario Argentino de Derecho Canónico 20 (2014), s. 187, 194.

⁷² Zob. P. SKONIECZNY, *Przestępstwo cięższe...*, dz. cyt., s. 165-168.

⁷³ Por. C. DEZUTTO, *Le principali obiezioni...*, dz. cyt., s. 99. W przypadku jednak powodzenia dowodu odnośnie do nieznajomości ustawy karnej w tym zakresie należałoby zastosować kan. 1389 § 2 CIC; por. R. MEDINA, *Imputabilidad...*, dz. cyt., s. 188, 191-193.

⁷⁴ Zob. F.R. AZNAR GIL, *Los „graviora delicta” reservados...*, dz. cyt., s. 302; D. BOREK, *Sextum Decalogi praeceptum...*, dz. cyt., s. 119; C. PAPAŁE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 44.

wymaga nie tylko zamiaru w sensie typowym (*dolus genericus*), ale oprócz tego żąda intencji (np. *animus nocendi* – chęć zaszkodzenia ofierze), motywu (*odium vel vendictum* – nienawiść lub zemsta) lub celu, wyraźnie określonego bliżej, wyobrażonego i chcianego przez sprawcę – w tym przypadku: celu lubieżnego⁷⁵. Duchowny zatem popełnia przestępstwo z art. 6 § 1 n. 2 SST/2010, jeżeli nabywa, przechowuje lub rozpowszechnia obrazy pedopornograficzne *w celu lubieżnym (turpe)*, tj. dla zaspokojenia popędu seksualnego, jakkolwiek dla zaistnienia przestępstwa nie wymaga się, aby ten cel rzeczywiście sprawca osiągnął⁷⁶.

Natomiast brak celu lubieżnego w czynie sprawcy wyklucza znamię podmiotowe komentowanego przestępstwa kanonicznego. Jeżeli więc sędzia kościelny (lub inna osoba z racji pełnienia urzędu kościelnego⁷⁷) zachowuje obrazy pedopornograficzne w celach dowodowych jako dowód przestępstwa kanonicznego, popełnionego przez duchownego oskarżonego o ten czyn, to nie dokonuje tego *turpe*. Sędziemu zatem nie można przypisać komentowanego przestępstwa.

Nie będzie ponadto popełnione *turpe* takie przechowywanie obrazów nagiego małoletniego, które przedstawiają bratanka duchownego, przebywającego za granicą, a zostały przesłane mailowo do niego przez brata, aby ten mógł zobaczyć swoją rodzinę⁷⁸. Zachowanie takiego zdjęcia bratanka – wyraźnie nie dla celu lubieżnego, lecz dla zachowania pamięci – nie wypełnia znamiona podmiotowego⁷⁹. Nie

⁷⁵ Por. A. D'AURIA, *L'imputabilità nel diritto penale canonico*, Roma 1997, s. 87.

⁷⁶ Zob. C. PAPAŁE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 44; D. BOREK, *Sextum Decalogi praeceptum...*, dz. cyt., s. 119.

⁷⁷ Por. F.R. AZNAR GIL, *Los „graviora delicta” reservados...*, dz. cyt., s. 302; C. PAPAŁE, *I delitti contro la morale...*, dz. cyt., s. 44-45.

⁷⁸ Przykład z literatury, zob. C. PAPAŁE, *I delitti contro la morale...*, s. 42.

⁷⁹ Podobnie w opisywanej wyżej sprawie polskiej ks. Grzegorza G. Organa ścigania uznały za prawdziwe tłumaczenie podejrzanego, że chodzi o zdjęcia rodzinne, które znaleziono w telefonie komórkowym, wcześniej skradzionym księdzu. Por. *To nie pornografia dziecięca* [informacja prasowa KAI, bez wskazania autora], <http://info.wiara.pl/doc/2036642.To-nie-pornografia-dziecieca> (2014-06-06).

jest zatem dokonane w lubieżnym zamiarze bezpośrednim, nie stanowiąc przestępstwa z art. 6 § 1 n. 2 SST/2010.

III.2.2. Kłopoty ze znamieniem „*turpe*”

Wydaje się, że bardziej złożona jest kwestia odpowiedzialności kanonicznokarnej takiego duchownego, który dla celów czysto handlowych, a nie lubieżnych (*turpe*), zajmuje się rozpowszechnianiem (np. sprzedają) materiałów pedopornograficznych. W literaturze przedmiotu pogląd nie został jeszcze całkiem wyklarowany⁸⁰. Wydaje się jednak, że zachowanie takie nie mieści się w opisie czynu z art. 6 § 1 n. 2 SST/2010. Ustawodawca kościelny bowiem przesądza, by zachowanie to zostało dokonane w celu lubieżnym przez samego duchownego (“*a clerico turpe patrata*”). Chodzi zatem o jego grzech własny, a nie cudzy. Wykładni prawa karnego należy zaś dokonywać ściśle, wątpliwości rozstrzygając na korzyść sprawcy (por. kan. 18 CIC).

Nie można też przejść na inną podstawę prawną, czyli na zasadę współudziału w przestępstwie (tj. art. 6 § 1 n. 2 SST/2010 w związku z kan. 1329 § 1 CIC). Nie ma bowiem mowy o zachowaniu *nietypowym*, za które tylko odpowiedzialność przewiduje kan. 1329 § 1 CIC⁸¹. Tymczasem rozpowszechnianie materiałów pedopornograficznych

⁸⁰ Niektórzy uznają, że sprawca „bez wątpienia” (*sin duda*) popełnia przestępstwo, ale jeżeli czyni to w celu lubieżnym. Z drugiej jednak strony podają przykład prowadzenia domu publicznego (agencji towarzyskiej) jako uczestniczenia w zaspokojeniu pożądania seksualnego osób trzecich; por. J. BERNAL, *Cuestiones canónicas...*, s. 178. Ten sam Autor rezygnuje z tego znamienia przy rozpowszechnianiu materiałów pedopornograficznych; zob. tamże, s. 179. Wyraźnie o popełnieniu przestępstwa w takich wypadkach (z podaniem przykładu stręczycielstwa); por. D. BOREK, *Sextum Decalogi praeceptum...*, dz. cyt., s. 119-120, przyp. 147. Ponadto podobnie z argumentacją, że ten, kto posiada lub rozpowszechnia taki materiał, robi to w celu wywołania podniecenia seksualnego u siebie lub innej osoby, zob. D.G. ASTIGUETA, *Notas sobre las modificaciones al Motu proprio Delicta Graviora*, <http://www.casi.com.ar/sites/default/files/ASTIGUETA%20Notas%20sobre%20delicta%20graviora.pdf> (2016-12-21), s. 13; P. MAJER, *Prawnokanoniczna ochrona...*, dz. cyt., s. 113.

⁸¹ Zob. P. SKONIECZNY, *La compartecipazione nel delitto canonico: alla ricerca del concetto teorico*, Romae 2015, s. 20, 198-200.

jest zachowaniem *stypizowanym* w art. 6 § 1 n. 2 SST/2010. Co więcej, ustawodawca kościelny – zupełnie niepotrzebnie – nakazał, by dokonywało się w celu lubieżnym.

Jedyną podstawą prawną rekcji kanonicznokarnej w tym przypadku pozostaje kan. 1395 § 1 CIC⁸². W literaturze kanonistycznej wskazuje się przecież, że handlowanie literaturą pornograficzną (tym bardziej pedopornograficzną) wyczerpuje znamię *in alio peccato contra sextum Decalogi praeceptum* z kan. 1395 § 1 CIC⁸³.

III.2.3. Postulat rezygnacji ze znamienia „*turpe*”

De lege ferenda należy rozważyć możliwość wycofania się ze znamienia *turpe* („w celu lubieżnym”)⁸⁴. Znamię to bowiem nie jest konieczne dla uniknięcia odpowiedzialności kanonicznokarnej w skrajnych przypadkach. Opisany wyżej przykład wyłączenia odpowiedzialności karnokanonicznej co do przechowywania materiałów pedopornograficznych w aktach prowadzonej sprawy można rozwiązać kontratypem milczącym działania w granicach porządku kanonicznego. Podobnie zresztą można wykluczyć odpowiedzialność wujka, który przechowuje zdjęcia swego bratanka, będącego dzieckiem. W tym ostatnim przypadku można w ogóle wątpić, czy zaistniał przedmiot czynności wykonawczej, tj. czy takie zdjęcia są materiałem pedopornograficznym.

⁸² W ostateczności, gdyby kan. 1395 § 1 CIC nie uznać za dostateczną podstawę prawną, trzeba by przyjąć za podstawę prawną kan. 1399 CIC. Taka rekcja będzie tym bardziej pożądana, jeżeli zachowanie sprawcy wyczerpuje znamiona przestępstwa w ustawodawstwie państwowym (por. kan. 1401 n. 2 CIC).

⁸³ Por. K. LÜDICKE, *Komentarz do kan. 1395*, w: Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici, red. K. Lüdicke, Essen 1984-, Stand: Dezember 2003, 1395, nb. 4a.

⁸⁴ Wydaje się, że ku temu zmierza wykładania korygująca (a zatem z naruszeniem kan. 18 CIC) J. BERNALA, *Cuestiones canónicas...*, dz. cyt., s. 179. Również za zniesieniem tego znamienia, ale z inną argumentacją, por. D.G. ASTIGUETA, *Notas sobre las modificaciones...*, dz. cyt., s. 13.

Kłopoty ze znamieniem „*turpe*” wzmacniają tylko wyrażone stanowisko *de lege ferenda* spenalizowania pornografii dziecięcej w art. 6 § 1 n. 1 SST/2010, o czym już była mowa⁸⁵.

III.3. Znamię legalne, czyli zagrożenie karą

Przestępstwa *contra mores*, w tym przestępstwo pornografii dziecięcej, są zagrożone karą obligatoryjną *ferendae sententiae*, nieokreśloną – według ciężkości przestępstwa, niezarezerwowaną, nie wyłączając wydalenia ze stanu duchownego wobec łacinników, a de pozycji – wobec orientalistów (por. art. 6 § 2 SST/2010)⁸⁶.

W liście okólnym *Tra le importanti responsabilità* z dnia 3 maja 2011 r.⁸⁷ Kongregacja Doktryny Wiary stanowi o stopniowaniu sankcji. Najpierw przez ograniczanie posługi ministerialnej sprawcy (zakazy, np. pracy z małoletnimi czy w ogóle publicznego wykonywania święceń), a dopiero w najcięższych przypadkach kary wydalenia ze stanu duchownego. Zresztą, do postępowania kanonicznokarnego dojść nie musi, skoro w niektórych przypadkach będzie możliwe, na prośbę sprawcy, zwolnienie z obowiązków stanu duchownego wraz z dyspensą od celibatu kościelnego⁸⁸. Co do szczegółów należy odesłać do uwag poczynionych w innym miejscu⁸⁹.

⁸⁵ Zob. wyżej, II.2.1.3.

⁸⁶ Por. E. MIRAGOLI, *La “pena giusta” nei casi di delicta graviora*, Quaderni di diritto ecclesiale 25 (2012), s. 356–368.

⁸⁷ Zob. CONGREGAZIONE DELLA DOTTRINA DELLA FEDE, Lettera Circolare *Tra le importanti responsabilità* per aiutare le Conferenze Episcopali nel preparare Linee guida per il trattamento dei casi di abuso sessuale nei confronti di minori da parte di chierici, 3.05.2011, AAS 103 (2011) 406–412; przekład polski: http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20110503_abuso-minori_pl.html (2016-09-30), n. II,5. Należy zwrócić uwagę na liczne błędy i nieścisłości tłumaczenia na język polski tego dokumentu. Zob. TH.J. GREEN, *CDF Circular Letter on Episcopal Conference Guidelines for Cases of Clerical Sexual Abuse of Minors: Some Initial Observations*, *The Jurist* 73 (2013), s. 163-164.

⁸⁸ Por. CONGREGAZIONE DELLA DOTTRINA DELLA FEDE, Lettera Circolare *Tra le importanti responsabilità...*, dz. cyt., n. II,6. Por. TH.J. GREEN, *CDF Circular Letter...*, dz. cyt., s. 164.

⁸⁹ Zob. P. SKONIECZNY, *Przestępstwo cięższe...*, dz. cyt., s. 168-169.

Odnosnie do przestępstwa pedopornografii wykluczone jest zastosowanie instytucji wydalenia obligatoryjnego zakonnika z instytutu zakonnego i – odpowiednio – członka instytutu świeckiego (kan. 729 CIC) oraz stowarzyszenia życia apostołskiego (kan. 746 CIC)⁹⁰. W tym przypadku możliwe by było tylko wszczęcie postępowania fakultatywnego o wydalenie na podstawie kan. 696 CIC. Wyraźnie więc widać niezharmonizowanie przepisów kodeksowych w tym zakresie (kan. 694-704 CIC) z ustawą z 2010 r. o *delicta graviora. De lege ferenda*, należy postulować jak najszybsze usunięcie tego problemu⁹¹.

Termin przedawnienia karnokanonicznego przestępstwa pornografii dziecięcej wynosi zgodnie z art. 7 § 1 SST/2010 20 lat. Przedmiotem tego przedawnienia kanonicznokarnego jest *osądzenie* przestępstwa, czyli wszczęcie postępowania karnego, z tym wszakże że przedawnienie to może zostać deregowane przez Kongregację Doktryny Wiary w poszczególnych przypadkach⁹². Co do biegu przedawnienia należy stosować zasady ogólne, o których w kan. 1362 § 2 CIC i kan. 1152 § 3 CCEO (por. art. 7 § 2 SST/2010, *in princ.*).

Przestępstwo pornografii dziecięcej stanowi *delictum gravior* i jest zarezerwowane Kongregacji Doktryny Wiary (por. art. 6 § 1 SST/2010 *in princ.*). Oznacza to, że osądzenie sprawcy takiego przestępstwa należy do kompetencji tejże Kongregacji i podlega procedurze przewidzianej w ustawie z 2010 r.

⁹⁰ Por. F.R. AZNAR GIL, *El delito contra el sexto mandamiento del decálogo cometido por un clérigo con un menor de edad*, Revista Español de Derecho Canónico 70 (2013), s. 491; D. BOREK, *Sextum Decalogi praeceptum...*, dz. cyt., s. 60; A. BORRAS, *Les sanctions dans l'Église. Commentaire des Canons 1311-1399*, Paris 1990, s. 193-194; E. GÓMEZ MARTÍN, *El delito contra el sexto mandamiento del Decálogo cometido por un religioso con un menor*, Revista Español de Derecho Canónico 69 (2012), s. 187-188; W. REES, *Sexueller Missbrauch...*, dz. cyt., s. 401.

⁹¹ Postulat pilnej zmiany kan. 695 § 1 CIC, zob. P. SKONIECZNY, *Przestępstwo cięższe...*, dz. cyt., s. 169-170.

⁹² Krytyka tej instytucji zob. P. SKONIECZNY, *Przestępstwo cięższe...*, dz. cyt., s. 172-173.

Zakończenie

Przestępstwo pornografii dziecięcej, wyodrębnione jako osobny typ czynu zabronionego w obowiązujących Normach z 2010 r., pozostawia wiele do życzenia z punktu widzenia techniki legislacyjnej. Co więcej, wydaje się, że typizowanie tego zachowania jako nowego przestępstwa w prawie karnym kanonicznym nie było konieczne, gdyż ogólne ujęcie „przestępstwa przeciwko szóstemu przykazaniu Dekalogu” (*delictum contra sextum Decalogi praeceptum* – art. 6 § 1 n. 1 SST/2010; por. kan. 1395 § 1 CIC) obejmuje również i ten grzech ciężki przeciwko czystości. Niewątpliwie, reakcja prawnokarna Kościoła na takie zachowania przestępne, zwłaszcza duchownych, być powinna. Jednak należy przemyśleć regulację ustawową w tym przedmiocie – dla zbawienia dusz (por. kan. 1752 CIC).

The more grave delict of child pornography. A commentary on art. 6 § 1 n. 2 of the 2010 *Sacramentorum sanctitatis tutela*

The Author comments on the constitutive elements (objective, subjective and legal) of the offence specified in art. 6 § 1 n. 2 SST/2010. He calls for the extension of the term ‘child pornography’ to include the so-called pseudo child pornography according to international law. He criticises the wording of the norm (e.g. the ‘*turpe*’ element), and the limitation of child pornography to minors under the age of fourteen. He calls for a return to the punishment of child pornography on the basis of art. 6 § 1 n. 1 SST/2010, changing the norm as follows: “*delictum contra sextum Decalogi praeceptum cum minore vel in fraudem minoris infra aetatem duodeviginti annorum a clerico commissum*”.

SŁOWA KLUCZOWE: pornografia dziecięca; *delicta graviora*; *Sacramentorum sanctitatis tutela* z 2010 r. art. 6 § 1 n. 2 SST/2010

KEY WORDS: child pornography; *delicta graviora*; 2010 *Sacramentorum sanctitatis tutela* art. 6 § 1 n. 2 SST/2010

NOTA O AUTORZE:

O. DR HAB. PIOTR SKONIECZNY OP – doktor habilitowany nauk prawnych

w zakresie prawa kanonicznego; od 2015 roku kierownik Katedry Kanonicznego Prawa Karnego na Wydziale Prawa Kanonicznego Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie oraz od 2016 roku wykładowca w Kolegium Filozoficzno-Teologicznym Prowincji Polskiej OO. Dominikanów w Krakowie.